

શ્રી ગણેશજી કી આરતી

જય ગણેશ, જય ગણેશ, જય ગણેશ દેવા
માતા જાકી પાર્વતી પિતા મહાદેવા ॥
લડહૂઅન કો ભોગ લગે સન્તન કરે સેવા ।
એક દન્ત દયાવન્ત ચાર ભુજાદારી ।
મસ્તક સિંદુર સોહે મૂસ કી સવારી ॥ જય
અંધન કો આંખ દેત કોઢિન કો કાયા ।
બાંઝન કો પુત્ર દેત નિર્ધન કો માયા । જય
હાર ચઢે ફૂલ ચઢે ઓર ચઢે મેવા ।
સબ કામ સિદ્ધિ કરે શ્રીગણેશ દેવા । જય
જય ગણેશ દેવા પ્રભુ જય ગણેશ દેવા
વિઘ્ન વિનાશક સ્વામી સુખ સમ્પતિ દેવા
પાર્વતી કે પુત્ર કહાવો, શંકર સુત સ્વામી,
ગજાનન્દ ગણનાયક શંકર સુત સ્વામી ॥ જય.

૨

શ્રી ગણપતિ સ્તોત્ર પાઠ

(ગણપત્યર્થ સહિત)

દરેક માણસે પોતાના જીવનમાં સુખશાંતિ મેળવવા માટે ગણપતિની
ઉપાસના ખાસ કરવી જોઈએ. કોઈપણ કાર્ય ગણેશની પૂર્ણ કૃપા
સિવાય પૂર્ણ થતું નથી.

ગણપતિ સ્મરણ

પ્રાતઃ સ્મરામિ ગણનાથમનાથબન્ધું ।

સિંદૂરપૂરપરિશોભિગણડયુગમમ્ ।

ઉદ્દણ્ડવિઘ્નપરિઘ્નનચણ્ડદણ્ડ-

માર્ગણ્ડલાદિસૂર નાયકવૃન્દવન્દ્યમ્ ॥

૩

અનાથના બંધુ સિદ્ધર વડે સુશોભિત બન્ને ગંડસ્થલવાળા,
કોઈનાથી વિનાશ ન કરી શકાય એવા, ઉગ્ર વિઘ્નોના નાશ
કરવાવાળા, પ્રચંડ દંડને ધારણ કરનારા અને ઇન્દ્ર વગેરે દેવતાઓના
સમૂહને પણ વન્ધ-નમસ્કાર કરવા યોગ્ય એવા ગણના ગણપતિનું
હું પ્રાતઃકાળે સ્મરણ કરું છું.

કાર્યની શરૂઆતમાં સ્મરણ કરવા યોગ્ય નામો
સુમુખેશ્વેકદન્તશ્ચ કપિલો ગજકર્ણકઃ ।
લમ્બોદરશ્ચ વિકટો વિઘ્નનાશો વિનાયકઃ ॥૧॥
ધૂમ્રકેતુર્ગણાધ્યક્ષો ભાલચન્દ્રો ગજાનનઃ ।
દ્વાદશૈતાનિ નામામિ યઃ પઠેચ્છુણુયાદપિઃ ॥૨॥
વિદ્યારંભે વિવાહે ચ પ્રવેશે નિર્ગમે તથા ।
સંગ્રામે સંકટે ચૈવ વિઘ્નસ્તસ્ય ન જાયતે ॥૩॥

૪

માણસ વિદ્યા આરંભે વિવાહમાં, ગૃહપ્રવેશ-સભાપ્રવેશ, કોઈ
મોટા માણસને મળવા જવામાં, યાત્રામાં, સંગ્રામમાં-લડાઈમાં અને
ગમે તેવા સંકટના સમયમાં ગણપતિના નીચેના બાર નામનો
પાઠ કરે તો સર્વ વિઘ્ન દૂર થઈ પોતાનું કાર્ય પૂર્ણ કરે છે.

‘સુમુખ, એકદન્ત, કપિલ, ગજકર્ણક, લંબોદર, વિકટ, વિઘ્નનાશ,
વિનાયક, ધૂમ્રકેતુ, ગણાધ્યક્ષ, ભાલચંદ્ર અને ગજાનન. આ બાર
નામનું સ્મરણ કરવું.’

સ જયતિ સિન્ધુરવદનો દેવો યત્પાદપંકજ સ્મરણમ્ ।
વાસરમણિરિવ તમસાં રાશિં નાશયતિ વિઘ્નામ્ ॥

હસ્તિના મોઢાવાળા દેવ-ગણપતિનો જય જયકાર છે. સૂર્યોદય
થતાં જેમ અંધકારનો નાશ થાય છે, તેમ ગણપતિનાં ચરણનું

સ્મરણ માણસોનાં વિઘ્નોના સમૂહનો નાશ કરે છે.

શુભ્રાંબરધરં દેવં શશિવર્ણં ચતુર્ભુજમ્ ।

પ્રસન્નવદનં ધ્યાયેત્સર્વં વિઘ્નોપશાન્તયે ॥

સફેદ વસ્ત્રોને ધારણ કરનાર, ચન્દ્ર સમા વર્ણ-રંગવાળા,
ચાર ભુજવાળા, પ્રસન્ન મુખવાળા, ગણપતિનું દરેક માણસે સર્વ
વિઘ્નની નિવૃત્તિ માટે ધ્યાન ધરવું.

અથ સંકટનાશન ગણેશસ્તોત્રમ્

નારદ ઉવાચ :

પ્રણમ્ય શિરસા દેવં ગૌરીપુત્રં વિનાયકમ્ ।

ભક્તાવાસં સ્મરેન્નિત્યમાયુઃ કામાર્થ સિદ્ધયે ॥૧॥

૬

પ્રણમ્ય શિરસા દેવં ગૌરીપુત્રં વિનાયકમ્ ।

ભક્તાવાસં સ્મરેન્નિત્યમાયુઃ કામાર્થસિદ્ધયે ॥૧॥

અર્થ : ગૌરી-પાર્વતીના પુત્ર વિનાયક ગણપતિ દેવને પ્રણામ
કરી આયુષ્ય કામના માટે અને સર્વ કાર્યની સિદ્ધિ ભક્તોના
આવાસ સ્થાનરૂપ ગણપતિનું નિત્ય સ્મરણ કર.

પ્રથમં વક્તુણ્ડં ચે એકદન્તં દ્વિતીયકમ્ ।

તૃતીયં કૃષ્ણપિંગાક્ષં ગજવક્ત્રં ચતુર્થકમ્ ॥૨॥

પ્રથમં વક્તુણ્ડં ચ એકદન્તં દ્વિતીયકમ્ ।

તૃતીયં કૃષ્ણપિંગાક્ષં ગજવક્ત્રં ચતુર્થકમ્ ॥૨॥

પહેલા વક્તુણ્ડને, બીજા એકદંતને, ત્રીજા કૃષ્ણપિંગાક્ષને, ચોથા
ગજવક્ત્રને.

લંબોદરં પંચમં ચ ષષ્ઠં વિકટમેવ ચ ।

સપ્તમં વિઘ્નારાજં ચ ધૂમ્રવર્ણં તથાઽષ્ટકમ્ ॥૩॥

લંબોદરં પંચમં ચ ષષ્ઠં વિકટમેવ ચ ।

સપ્તમં વિઘ્નરાજં ચ ધૂમ્રવર્ણં તથાઽષ્ટકમ્ ॥૩॥

પાંચમા લંબોદરને, છઠ્ઠા વિકટને, સાતમા વિઘ્નરાજને અને આઠમા ધૂમ્રવર્ણને.

નવમં ભાલચન્દ્રં ચ દશમં તુ વિનાયકમ્ ।

एकादशं गणपतिं, द्वादशं तु गजाननम् ॥४॥

નવમં ભાલચંદ્રં ચ દશમં તુ વિનાયકમ્ ।

એકાદશં ગણપતિં દ્વાદશં તુ ગજાનનમ્ ॥૪॥

નવમા ભાલચંદ્રને, દશમા વિનાયકને, અગિયારમા ગણપતિને અને બારમા ગજાનને.

द्वादशैतानि नामानि त्रिसंध्यं यः पठेन्नरः ।

न च विघ्नभयं तस्य सर्व सिद्धिकरं परम् ॥ ५ ॥

द्वादशैतानि नामानि त्रिसंध्यं यः पठेन्नरः ।

न च विघ्नભયં તસ્ય સર્વસિદ્ધિકરં પરમ્ ॥૫॥

જે માણસ આ બાર નામનો પ્રાતઃકાળે, મધ્યાહ્નકાળે અને સાયંકાળે જપ કરે છે તેને વિઘ્નનો ભય રહેતો નથી અને દરેક કાર્યમાં તેને સિદ્ધિ મળે છે.

विद्यार्थी लभते विद्यां धनार्थी लभते धनम् ।

पुत्रार्थी लभते पुत्रान् मोक्षार्थी लभते गतिम् ॥६॥

વિદ્યાર્થી લભતે વિદ્યાં ધનાર્થી લભતે ધનમ્ ।

પુત્રાર્થી લભતે પુત્રાન્ મોક્ષાર્થી લભતે ગતિમ્ ॥૬॥

વિદ્યાર્થી પાઠ કરે તો વિદ્યાને મેળવે, ધનની ઇચ્છાવાળો

પાઠ કરે તો ધનને મેળવે, પુત્રની ઇચ્છાવાળો પાઠ કરે તો પુત્ર-સંતાન મેળવે, અંતે મોક્ષની ઇચ્છાવાળો પાઠ કરે તો ગતિ મોક્ષને મેળવે છે.

जपेद् गणपतिस्तोत्रं षड्भिर्मासैः फलं लभेत् ।

संवत्सरेण सिद्धिं च लभते नात्र संशयः ॥७॥

જપેદ્ ગણપતિસ્તોત્રં ષડ્ભિર્માસૈઃ ફલમ્ લભેત્ ।

સંવત્સરેણ સિદ્ધિં ચ લભતે નાત્ર સંશયઃ ॥૭॥

જે માણસ આ ગણપતિસ્તોત્રનો પાઠ કરે છે, તેને આ સ્તોત્રનો પ્રારંભ પછી છઠ્ઠે માસે ફળ મળે છે, અને એક વર્ષે સંપૂર્ણ સિદ્ધિને એ માણસ મેળવે છે એમાં સંશય નથી. પરંતુ આ પાઠની શરૂઆત કર્યા પછી એક પણ દિવસ વચમાં ગાળો પડે નહિ એનું ખાસ ધ્યાન રાખવું અને એમ થાય તો ફરીથી શરૂઆત કરવી.

૧૦

अष्टानां ब्राह्मणानाम् च लिखित्वा यः समर्पयेत् ।

तस्य विद्यां भवेत्सर्वा गणेशस्य प्रसादतः ॥८॥

અષ્ટાનાં બ્રાહ્મણાનામ્ ચ લિખિત્વા યઃ સમર્પયેત્ ।

તસ્ય વિદ્યાં ભવેત્ સર્વા ગણેશસ્ય પ્રસાદતઃ ॥૮॥

જે માણસ આઠ બ્રાહ્મણને આ સ્તોત્ર લખીને આપે છે, એને ગણેશની કૃપાથી સર્વ વિદ્યા પ્રાપ્ત થાય છે.

इति श्रीनारदपुराणे संकटनाशन गणपतिस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

॥ अथ गणपत्यथर्वशीर्षम् ॥

ॐ नमस्ते गणपतये । त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्वमसि । त्वमेव केवलं कर्ताऽसि त्वमेव केवलं धर्ताऽसि । त्वमेव केवलं हर्ताऽसि त्वमेव सर्वं खाल्विदं ब्रह्माऽसि ।

ૐ નમસ્તે ગણપતયે । ત્વમેવ પ્રત્યક્ષં તત્ત્વમસિ । ત્વમેવ કેવલં
કર્તાડસિ । ત્વમેવ કેવલં ધર્તાડસિ । ત્વમેવ કેવલં હર્તાડસિ । ત્વમેવ સર્વ
ખલ્વિદં બ્રહ્માડસિ ॥

અર્થ : ઓમ રૂપ ગણપતિને નમસ્કાર । તમે પ્રત્યક્ષ તત્ત્વ છો. તમે
જ કર્તા (બ્રહ્મા) છો. તમે જ કેવળ ધર્તા (વિષ્ણુ) છો અને તમે જ કેવળ
હર્તા (હર) છો અને આ સચરાચર વિશ્વમાં (બ્રહ્માંડમાં) પણ તમે જ
જગદ્ બ્રહ્મરૂપ વ્યાપી રહ્યા છો.

ત્વં સાક્ષાદાત્માડસિ ઋતં વચ્મિ । સત્યં વચ્મિ । અવત્વં મામ્ ।
અવ વક્તારમ્ । અવ શ્રોતારમ્ । અવ દાતારમ્ । અવ ધાતારમ્ ।
અવાનુચા નમવશિષ્યમ્ । અવ પશ્ચાત્તાત્ । અવ પુરસ્તાત્ ।
અવોત્તરાત્તાત્ । અવદક્ષિણાત્તાત્ અવચોર્ધ્વાત્તાત્ : અવધરાત્તાત્ સર્વતો
માં પાહિ પાહિ સમન્તાત્ ॥

૧૨

ત્વં સાક્ષાદાત્માડસિ નિત્યમ્ । ઋતં વચ્મિ । સત્યં વચ્મિ । અવત્વં
મામ્ । અવ વક્તારમ્ । અવ શ્રોતારમ્ । અવ દાતારમ્ । અવ ધાતારમ્ ।
અવાનુચા નમવ શિષ્યમ્ । અવ પશ્ચાત્તાત્ । અવ પુરસ્તાત્ । અવોત્તરાત્તાત્
। અવ દક્ષિણાત્તાત્ । અવ ચોર્ધ્વાત્તાત્ । અવાધરાત્તાત્ । સર્વતો માં
પાહિ પાહિ સમન્તાત્ ॥

અર્થ : તમે પ્રત્યક્ષ આત્મા છો. હું ઋતજ કહું છું, હું સાચું કહું છું,
મારું તમે રક્ષણ કરો, બોલનારનું રક્ષણ કરો, શ્રવણ કરનારનું રક્ષણ
કરો. પાછળથી રક્ષણ કરો, આગળથી રક્ષણ કરો, ઉત્તરમાં રક્ષણ કરો,
દક્ષિણમાં રક્ષણ કરો; ઉપરથી રક્ષણ કરો, નીચેથી રક્ષણ કરો અને ચારે
બાજુથી મારું રક્ષણ કરો.

ત્વં વાઙ્મયસ્યત્વં ચિન્મયઃ ત્વમાનન્દમયસ્ત્વં બ્રહ્મમયઃ । ત્વં
સચ્ચિદાનન્દાર્દ્રિતીયોડસિ । ત્વં પ્રત્યક્ષં બ્રહ્માડસિ । ત્વં જ્ઞાનમયો

૧૩

વિજ્ઞાનમયોઽસિ । સર્વે જગદિદં ત્વત્તો જાયતે । સર્વજગદિદં
ત્વત્તસ્તિષ્ઠતિ । સર્વ જગદિદં ત્વયિ લયમેષ્યાતિ । સર્વ જગદિદં
ત્વયિ પ્રત્યેતિ । ત્વં ભૂમિરાપોઽનિલોઽનલો નમઃ ।

ત્વં વાઙ્મયસત્ત્વં ચિન્મયઃ । ત્વમાનંદમયસત્ત્વં બ્રહ્મમયઃ । ત્વં
સચ્ચિદાનંદાદિતીયોઽસિ । ત્વં પ્રત્યક્ષં બ્રહ્માઽસિ । ત્વં જ્ઞાનમયો
વિજ્ઞાનમયોઽસિ । સર્વ જગદિદં ત્વયિ જાયતે । સર્વ જગદિદં ત્વત્તસ્તિષ્ઠતિ
। સર્વ જગદિદં ત્વયિ લયમેષ્યતિ । સર્વ જગદિદં ત્વયિ પ્રત્યેતિ । ત્વં
ભૂમિરાપોઽનલોઽનિલો નમઃ ।

તમે વાણીરૂપી છો, તમે ચિત્ સ્વરૂપ છો, તમે આનંદમય બ્રહ્મરૂપ
છો, ચિત્ અને આનંદમય અદિતીય છો, તમારામાં આ સર્વ ત્રિગુણાત્મક
આખું વિશ્વ ઉત્પન્ન થયું છે. તમારામાં આ સર્વ જગત રહ્યું છે અને
તમારામાં અંતે સર્વ જગત લયને-નાશને પામે છે. અને ફરીને પણ

૧૪

આખું આ સર્વ જગત તમારામાં દેખાય છે. તમે ભૂમિ, જલ, અગ્નિ,
વાયુ અને આકાશ છો.

ત્વ ચત્વારિવાક્પદાનિ । ત્વં ગુણત્રયાતીતઃ । ત્વં
અવસ્થાત્રયાતીતઃ । ત્વં દેહત્રયાતીતઃ । ત્વં કાલત્રયાતીતઃ । ત્વં
મૂલાધારસ્થિતોસિ નિત્યમ્ । ત્વં શક્તિત્રયાત્મકઃ ।

ત્વં ચત્વારિ વાક્યપદાનિ । ત્વં ગુણત્રયાતીતઃ । ત્વં દેહત્રયાતીતઃ ।
ત્વં કાલત્રયાતીતઃ । ત્વં મૂલાધારસ્થિતોઽસિ નિત્યમ્ । ત્વં શક્તિત્રયાત્મકઃ
।

ત્વાં યોગિનો ધ્યાયન્તિ નિત્યમ્ । ત્વં બ્રહ્માસ્ત્વં વિષ્ણુસ્ત્વં રુદ્રસ્ત્વં
મિન્દ્રસ્ત્વં સૂર્યસ્ત્વં ચંદ્રસ્ત્વં બ્રહ્મભૂર્ભુવઃ સ્વરોમ્ ॥

ત્વાં યોગિનો ધ્યાયન્તિ નિત્યમ્ । ત્વં બ્રહ્માસ્ત્વં વિષ્ણુસત્ત્વં રુદ્રસ્ત્વ
મિન્દ્રસ્ત્વં વાયુસ્ત્વં સૂર્યસ્ત્વં ચંદ્રમાસ્ત્વં બ્રહ્મભૂર્ભુવઃ સ્વરોમ્ ॥

અર્થ : તમે પર, પશ્યન્તી, મધ્યમા અને વૈજરી; આ ચાર જાતની વાણીના સ્થાનરૂપ છે. તમે સત્ત્વ, રજ અને તમો ગુણથી રહિત છે.

તમે દેહથી અતીત છે, તમે કાલથી અતીત-રહિત છે, તમે શરીરની અંદર મૂલાધારે ગુદાના સ્થાનમાં નિત્ય રહ્યા છો. તમે ત્રણ જાતની શક્તિરૂપ છો. યોગીઓ તમારું નિરંતર ધ્યાન ધરે છે. તમે બ્રહ્મા છો, તમે વિષ્ણુ છો, તમે રુદ્ર છો, તમે ઈંદ્ર છો, તમે અગ્નિ છો, તમે બ્રહ્મવાયક-ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ ત્રણ સ્વરૂપ છે.

गणादीन्पूर्वमुच्चार्यवर्णादींस्तदनन्तरम् । अनुस्वारः परतरः
अर्धेदुससितम् । तारेण रुद्रम् । एतत्तव मनुस्वरूपम् गकारः
पूर्वरूपम् । अकारोमध्यमरूपम् । अनुस्वारश्चान्त्यरूपम् ।
बिन्दुरुत्तररूपम् । नादः सन्धानम् । संहिता संधिः
सैषगणेशविद्या ॥

૧૬

ગણાદીન્પૂર્વમુચ્ચાર્ય વર્ણાદીંસ્તદનન્તરમ્ । અનુસ્વારઃ પરતરઃ
અર્ધેન્દુસસિતમ્ । તારેણ રુદ્રમ્ । એતત્તવ મનુસ્વરૂપમ્ ગકારઃ પૂર્વરૂપમ્ ।
અકારો મધ્યમરૂપમ્ । અનુસ્વારશ્ચાન્ત્યરૂપમ્ । બિન્દુરુત્તરરૂપમ્ । નાદઃ
સંધાનમ્ । સંહિતાસંધિઃ । સૈષગણેશવિદ્યા ।

અર્થ : પ્રથમ ગકારનો ઉચ્ચાર કરવો, ત્યારપછી તેની સાથે આકારનો
ઉચ્ચાર કરવો એટલે આકાર સહિત ગનો ઉચ્ચાર કરવો, પછી તેના પર
અનુસ્વારનો ઉચ્ચાર, અનુનાસિક સાથે કરવો. ગ એમ સમજવું, એની
પાછળ ઊંકાર કરવા અને 'ઊંંગ' એકાક્ષર ગણપતિનો મંત્ર સમજવો,
એ બધાનો સાથે ઉચ્ચાર કરવાથી સંહિતા કહેવાય છે એ ગકાર થી
આરંભી તારેણરુદ્રમ ગણેશવિદ્યા સમજવી.

गणद्वक्त्रषिः । निवृत् गायत्रीच्छन्दः । गणप्रतिदेवता ॐ गं
गणपतये नमः । एकदंताय विद्महे । वक्रतुण्डाय धीमहि तन्नो दन्ती

૧૭

પ્રત્યોદયાત્ । એકદન્ત ચતુર્હસ્તં પાશમંકુશધારિણમ્ રઠં ચ વરદં
હસ્તૈર્બિભ્રાણં મૂષકધ્વજમ્ રક્તંલમ્બોદરં । શૂપંકર્ણકરંરક્તશાસસમ્ ।
રક્તગંધાનુલિપ્લાંગં રક્ત પુષ્પૈઃ સુપૂજિતમ્ । ભક્તાનુકમ્પિનં દેવં
જગત્કારણમચ્યુતમ્ । આવિર્ભૂતં ચ સૃષ્ટ્યાદૌ પ્રકૃતેઃ પુરુષાત્પરમ્ એવં
ધ્યાયતિ યો નિત્યં સ યોગીયોગિનાં વરઃ ॥

ગણદ ઋષિઃ । નિયૃત્ ગાયત્રીચ્છદઃ । ગણપતિદેવતા । ઊં ગં
ગણપતયે નમઃ । એકદંતાય વિન્નહે । વક્તુણ્ડાય ધીમહિ । તન્મો દંતી
પ્રત્યોદયાત્ । એકદંતં ચતુર્હસ્તં પાશમંકુશધારિણમ્ । રઠં ચ વરદં હસ્તૈર્બિભ્રાણં
મૂષકધ્વજમ્ । રક્તં લંબોદરં શૂપંકર્ણકરંરક્તશાસસમ્ । રક્તગંધાનુલિપ્લાંગં
રક્ત પુષ્પૈઃ સુપૂજિતમ્ । ભક્તાનુકમ્પિનં દેવં જગત્કારણમચ્યુતમ્ ।
આવિર્ભૂતં ચ સૃષ્ટ્યાદૌ પ્રકૃતેઃ પુરુષાત્પરમ્ । એવંધ્યાયતિ યો નિત્યં સ
યોગીયોગિનાં વરઃ ॥

૧૮

અર્થ : આ મંત્રના ગણક ઋષિ છે. નિયંદ ગાયત્રી છંદ છે. ગણપતિ
દેવતા છે, ઊં 'ગં' ગણપતયે નમઃ ।

આ મંત્ર છે, ધ્યાનમ્ એક દન્તવાળા ગણપતિને અમો જાણીએ
છીએ. વક્તુંડથી ઉપાસના કરીએ છીએ. માટે એવા દન્તી-ગણેશજી
અમારા પર પ્રસન્ન થાઓ. જે ગણપતિને એક દાંત છે, ચાર હાથ છે,
વળી પાશ અંકુશ જે વરદ-દાંતને વરદ હાથને જેઓએ ધારણ કરીયા
છે, મૂષક જેની ધ્વજમાં છે, જેનો લાલ વર્ણ છે, લાંબું ઉદર છે, સૂપડા
જેવા કાન છે, લાલ વસ્ત્રને ધારણ કરનાર જેઓ પુરુષ અને માયાથી પર
છે, જેઓ સૃષ્ટિની આદિમાં ઉત્પન્ન થાય છે એવા ગણપતિનું જે (યોગી)
ધ્યાન ધરે છે, તે યોગીઓમાં શ્રેષ્ઠ ગણાય છે.

૧૯

નમો વ્રતપતયે નમોઃ ગણપતયે નમઃ । પ્રમથપતયે નમસ્તેઽસ્તુ
લંબોદરાયૈકદન્તાય વિઘ્નનાશિને શિવસુતાય શ્રી વરદમૂર્તયે નમઃ ।

નમો વ્રતપતયે નમોઃ ગણપતયે નમઃ પ્રમથપતયે । નમસ્તેઽસ્તુ
લંબોદરાયૈકદન્તાય વિઘ્નનાશિને શિવસુતાય શ્રીવરદમૂર્તયે નમઃ ।

અર્થ : સમૂહના પતિને નમસ્કાર, ગણપતિને નમસ્કાર, પ્રથમ
નામના ગણના પતિને નમસ્કાર, લાંબા ઉદરવાળા, એકદન્તને ધારણ
કરનાર, વિઘ્નને દૂર કરનાર, શિવના પુત્ર શ્રી વરદમૂર્તિ-ગણપતિને
નમસ્કાર.

एतदथर्वशीर्षं योऽधीते स ब्रह्मभूयाय कल्पते । स सर्वं विघ्नैर्न
बाध्यते । स सर्वतः सुखमेधते । स पञ्चमहापापात् प्रमुच्यते ।
सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति । सायं प्रातरधीयानो रात्रिकृतं
पापं नाशयति सायंप्रातः प्रयुज्जानो अपापो भवति । सर्वत्राधीयानो

૨૦

अपविघ्नो भवति धर्मार्थकाममोक्षं च विन्दति । इदमथर्वशीर्षमशिष्याय
न देयम् । यो यदि मोहाद् दास्यति स पोपोयान्भवति । सहस्रावर्तनात्
यं यं काममधीते । तं तमनेन साधयेत् ।

એતદથર્વશીર્ષં યોઽધીતે સ બ્રહ્મભૂયાય કલ્પતે । સ સર્વ વિઘ્નૈર્ન
બાધ્યતે । સ સર્વતઃ સુખમેધતે । સ પંચમહાપાપાત્ પ્રમુચ્યતે । સાયમધીયાનો
દિવસકૃતં પાપં નાશયતિ । સાયં પ્રાતરધીયાનો રાત્રિકૃતં પાપં નાશયતિ
। સાયંપ્રાતઃ પ્રયુજ્જાનો અપાપો ભવતિ । સર્વત્રાધીયાનો અપવિઘ્નો
ભવતિ । ધર્માર્થકા-મમોક્ષં ચ વિન્દતિ । ઈદમથર્વશીર્ષમ-શિષ્યાય ન
દેયમ્ । યો યદિ મોહાદ્ દાસ્યતિ સ પોપોયાન્ભવતિ । સહસ્રાવર્તનાત્ યં
યં કામમધીતે । તં તમનેન સાધયેત્ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ : આ અથર્વશીર્ષ જે ભણે છે તે બ્રહ્મરૂપ પામે છે. તે સર્વ વિઘ્નો
વડે પરભવ પામતો નથી. ચારે બાજુથી સુખ મેળવે છે, પંચ મહાપાપથી
મુક્ત થાય છે. સાયંકાળે પાઠ કરે તો તે દિવસનાં પાપોનો નાશ કરે છે,

૨૧

સવારે પાઠ કરે તે ચત્રિનાં પાપોનો નાશ કરે છે અને સાયં અને પ્રાતઃકાળે કરે તો તે વિઘ્ન વગરનો થાય છે. ચોવીસ કલાક ભણે તો તેને વિઘ્ન આવતાં નથી. આ અથર્વશીર્ષના પાઠથી માણસ ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષને મેળવે છે. આ અથર્વશીર્ષ અશિષ્ય જેને શ્રદ્ધા નથી એવાને આપવું નહિ અને કદાચ મોહથી-લોભથી જો અપાય તો આપનાર પાપવાળો થાય છે. જે જે કામનાઓ મેળવવાની હોય તે તે કામનાઓના સહસ્ર આવર્તન કરવાથી પ્રાપ્ત થાય છે.

अनेन गणपतिमभिषिचति स वाग्मि भवति । चतुर्थ्यामश्नन् जपति स विद्यावान् भवति इत्यथर्वणवाक्यम् । ब्रह्माद्यावरणं विद्यात् । न बिभ्रौ कदाचनेति । य दुर्वाङ्करैर्यजति स वैश्रवणोपमो भवति । यो लाजैर्यजति स यशोवन्भवति स मेधावान् भवति । यो मोदकसहस्राण यजति । स वाञ्छितफलमवाप्नोति यः साज्यसमिद्धिर्य स सर्वं लभते स सर्वं लभते ।

૨૨

अनेन गणपतिमभिषिचति स वाग्मी भवति । चतुर्थ्यामश्नन् जपति स विद्यावान् भवति । इत्यथर्वणवाक्यम् । ब्रह्माद्यावरणं विद्यात् । न बिभ्रति कदाचनेति । यो दुर्वाङ्करैर्यजति स वैश्रवणोपमो भवति । यो लाजैर्यजति स यशोवान् भवति स मेधावान् भवति । यो मोदकसहस्राण यजति । स वाञ्छितं फलमवाप्नोति । यः साज्यसमिद्धिर्य स सर्वं लभते स सर्वं लभते ।

અર્થ : આ અથર્વશીર્ષ ભણીને જે ગણપતિ અભિષેક કરે તે વક્તા થાય છે. ચોથને દિવસે ભૂખ્યો રહી જપ કરે છે તે વિદ્યાવાળો થાય છે, એવું અથર્વનું કહેવું છે. બ્રહ્મવિદ્યા જાણીને આચરણ કરનાર કદાપિ બીતો નથી. જે દુર્વા વડે યજન કરે છે તે શ્રાવન કરનારાઓમાં શ્રેષ્ઠ થાય છે. જે લાજ ભાતની ધાણીથી યજન કરે છે તે યશવાળો અને બુદ્ધિશાળી થાય છે. જે સહસ્ર મોદકથી યજન-પૂજા કરે છે તે મનવાંછિત

૨૩

સર્વ કામનાઓને પ્રાપ્ત કરે છે અને જે ધીવાળા સમિધો વડે અગ્નિમાં હોમ કરે છે તે સર્વ કાંઈ મેળવે છે.

અષ્ટૌ બ્રાહ્મણાન્સમ્યક્ ગ્રાહયિત્વા સૂર્યવર્ચસ્વી ભવતિ સૂર્યગ્રહે મહાનાદ્યાં પ્રતિમાસન્નિધૌ વા જપ્ત્વા સિદ્ધમન્ત્રો ભવતિ મહાવિઘ્નાત્ પ્રમુચ્યતે મહાદોષાત્ પ્રમુચ્યતે । મહાપ્રત્યવાર્યાત્ પ્રમુચ્યતે । સ સર્વવિદ્ ભવતિ । ય એવં વેદ ॥

અષ્ટૌ બ્રાહ્મણાન્સમ્યક્ ગ્રાહયિત્વા સૂર્યવર્ચસ્વી ભવતિ । સૂર્યગ્રહે મહાનાદ્યાં પ્રતિમાસન્નિધૌ વા જપ્ત્વા સિદ્ધમન્ત્રો ભવતિ । મહાવિઘ્નાત્ પ્રમુચ્યતે । મહાદોષાત્ પ્રમુચ્યતે । મહાપ્રત્યવાર્યાત્ પ્રમુચ્યતે । સ સર્વવિદ્ ભવતિ । ય એવં વેદ ।

અર્થ : આ ગણપતિ અથર્વશીર્ષને જાતે લખી આઠ બ્રાહ્મણોને આપવાથી મહાસૂર્યના જેવી કાન્તિવાળો થાય છે. સૂર્યગ્રહણના સમયે મહા નદીમાં અથવા ગણપતિની પ્રતિમા મૂર્તિની સામે જપ કરવાથી આ અથર્વશીર્ષરૂપ

૨૪

મંત્ર સિદ્ધ થાય છે અને મહાવિઘ્નોથી મહાદોષથી મહાન પ્રત્યવાયોથી મુક્ત થાય છે. તે દરેક પ્રકારના જ્ઞાનને મેળવે છે. આ ઉપનિષદ્ છે.

॥ ઈતિ ગણપત્યથર્વશીર્ષ સમાપ્ત ॥

શ્રી ગણપતિ સ્તોત્રમ્

શ્રી ગણેશાય નમઃ

પ્રણમ્ય શિરસા દેવં ગૌરીપુત્રં વિનાયકમ્ ।
ભક્તાવાસં સ્મરેન્ નિત્યં આયુ કામાર્થસિદ્ધયે ॥ ૧ ॥
પ્રથમં વક્તું ય એકદન્તં દ્વિતીયકમ્ ।
તૃતીયં કૃષ્ણપિંત્રાક્ષં ગજવક્ત્રં ચતુર્થકમ્ ॥ ૨ ॥
લંબોદરં પંચમં ચ ષષ્ઠં વિકટમેવ ચ ।
સપ્તમં વિઘ્નરાજેન્દ્રમ્ અષ્ટમં ચ નવમં ચ ॥ ૩ ॥